

БРОДИ – місто Львівської обл. України. Населення – понад 23 тис. осіб (2001). Б. відомі від часів Київської Русі. У різні історичні періоди перебували у складі Галицько-Волинського князівства, Польщі, Литви, Австрії (Австро-Угорщини), Західно-Української Народної Республіки, Української РСР. 1241 зруйновані внаслідок монгольської навали хана Батия. Від середини 15 ст. до другої половини 18 ст. Б. – власність польських магнатів. У 17 ст. під керівництвом французького інженера Г.Боплана та італійського архітектора А.Дель Аква у місті зведено замок з навколишніми фортифікаційними спорудами. 1648 на початку національно-визвольної війни в Україні Б захопив і утримував за підтримки жителів впродовж восьми тижнів 20-тисячний козацький загін. 1944 під Б. відбулася битва між радянською армією і гітлерівським вермахтом, внаслідок якої зазнали розгрому 8 німецьких дивізій, в т.ч. дивізія СС “Галичина”.

Від раннього середньовіччя Б. посідають ключове становище у транзитній торгівлі, яка йшла з Польщі, Пруссії, Литви до Києва, Молдавії й турецьких володінь у Причорномор’ї. Головну частину населення Б. склали купці і ремісники. 1584 у місті запроваджено магдебурзьке право й проведення тричі на рік ярмарків, учасниками яких стають польські купці, а також комерсанти з Лейпціга, Данціга, Молдавії, Росії, Італії, Персії, Туреччини. Найпоширенішими товарами ярмарків були вовна, збіжжя, шкіри, риба, льон, шовкові тканини, східні прянощі. У 18 ст. у Б. розгортається торгівля кінями, табуни яких приганяли з Правобережної України, Молдавії, Криму, Туреччини і відправляли до польських маєтків, Пруссії та Швеції.

Після розподілу Польщі і приєднання Галичини до Австрії Б. опинилися на прикордонні з Російською імперією і 1779 дістали право вільного міста (до 1880), яке дозволяло безмитну торгівлю із зарубіжними країнами. Різке збільшення товарних потоків позначилося на зростанні чисельності міського населення – від 10885 жителів (1778) до 19471 (1820). Кількість купців перевищила понад 500 осіб, а в роботах, пов’язаних з торгівлею, брали участь понад 12 тис. вантажників, візників тощо. У місті діяли понад 200 товарних складів, близько 30 комісійних та експедиційних контор. Броди перетворилися на основний пункт, через який проходила австрійська торгівля з Росією. Номенклатуру російських товарів представляли продукти землеробства і тваринництва, вироблені на українських землях; із Заходу йшли здебільшого промислові товари: металовироби з Штірії, чеське скло, готовий одяг і цукор з Німеччини і Англії, вина з Франції. 1839 загальна вартість бродівського транзиту дорівнювала 5 млн. руб. З метою сприяння комерційним обладкам у Б. 1827 відкрили російське генеральне консульство (функціонувало до 1895). Подальшому розвитку міжнародних зв’язків міста сприяло спорудження 1869 залізниці Львів – Б., яка невдовзі з’єдналася через Радзивилів на російському кордоні із залізничною мережею Наддніпрянської України.

Від 17 ст. активну участь в освоєнні ринків інших країн беруть ремісники міста, об’єднані у цехи. Зокрема, в Молдавії великим попитом користуються вироби бродівських шапкарів. У 18 ст. продукція бродівських ремесел відправляється в Саксонію і Пруссію на ярмарки Лейпціга і Бреслау

(нині Вроцлав). Розбудова у 19 – на початку 20 ст. фабрично-заводського виробництва у Б. значною мірою базується на привозній сировині. 1910 шість парових млинів міста переробляли зерно, придбане в українських губерніях Росії. За такою ж схемою виготовлялися напівфабрикати з кінського волосся і щетини, які потім відправлялися для виготовлення кінцевого продукту до Швейцарії, Франції, Італії, Англії й за океан.

За радянської доби зміна формату торговельно-економічних відносин Б. обернулася втратою традиційних зарубіжних партнерів. Після завершення Другої світової війни місто поповнилося новими осередками легкої і харчової промисловості. 1961 у Б. стала до ладу потужна насосно-перегінна станція міжнародного нафтопроводу “Дружба”, яким транспортується пальне до країн Центральної Європи. Прокладений у 1990-х рр. нафтопровід Одеса–Б. за схваленим 2007 планом добудови має з’єднатися з Гданськом (Польща).

Літ.: Barącz S. Wolne miasto handlowe Brody. – Lwów, 1865; Історія міст і сіл УРСР. Львівська область. – К., 1968; Броди: Зб. ст. і нарисів. – Дрогобич – Львів, 2003.

М.М.Варварцев.

БУДДИЗМ – 1) релігійно-філософська система (комплекс ідей та способів життя), що виникла в стародавній Індії (6-5 ст. до н.е.); 2) одна з трьох світових релігій, що розвинулась на ґрунті цієї релігійно-філософської системи. Назва походить від прозвиська царевича Сіддхартхи Гаутами (623–544 до н.е.) – Будда, що означає “пробуджений”. Основи буддизму складають 4 істини, відкриті Буддою (викладені в його проповіді “Про чотири благородні істини”): 1) існує страждання; 2) існують причини страждання – це наші бажання; 3) існує можливість припинити страждання – це повне викорінення бажань; 4) існує шлях до припинення страждань – це шлях моральної досконалості. Основні напрями буддизму: хінаяна (мала колісниця) – сповідує ідеал індивідуального порятунку і відсторонення від світського життя; махаяна (велика колісниця) – сповідує ідеал загального порятунку всіх живих істот, заохочує до буддизму широкі суспільні верстви. Основне канонічне джерело буддизму – збірка текстів, складених у 1 ст. до н.е. на острові Цейлон, – Типітака (означає “Три кошики”).

Буддизм поширений у східних країнах: Бірма, Бутан, В’єтнам, Камбоджа, Китай, Лаос, Монголія, Непал, Південна Корея, Таїланд, Шрі-Ланка, Японія. Серед послідовників буддизму в Індії – гімалайські народи Ладаку та Сіккуму, тибетські біженці, в Російській Федерації – буряти, калмики, тувинці. У багатьох країнах склалися особливі варіанти цієї релігії, власні обряди, унікальні зібрання канонічної літератури, специфічні напрями в мистецтві. Наприкінці 19 – початку 20 ст. буддизм проник до Європи й Америки. Нині загальна кількість його послідовників складає 6 % населення Землі.